

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΡΠΝΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

Αριθ. 6.)

(1847. Δεκέμβριος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ.

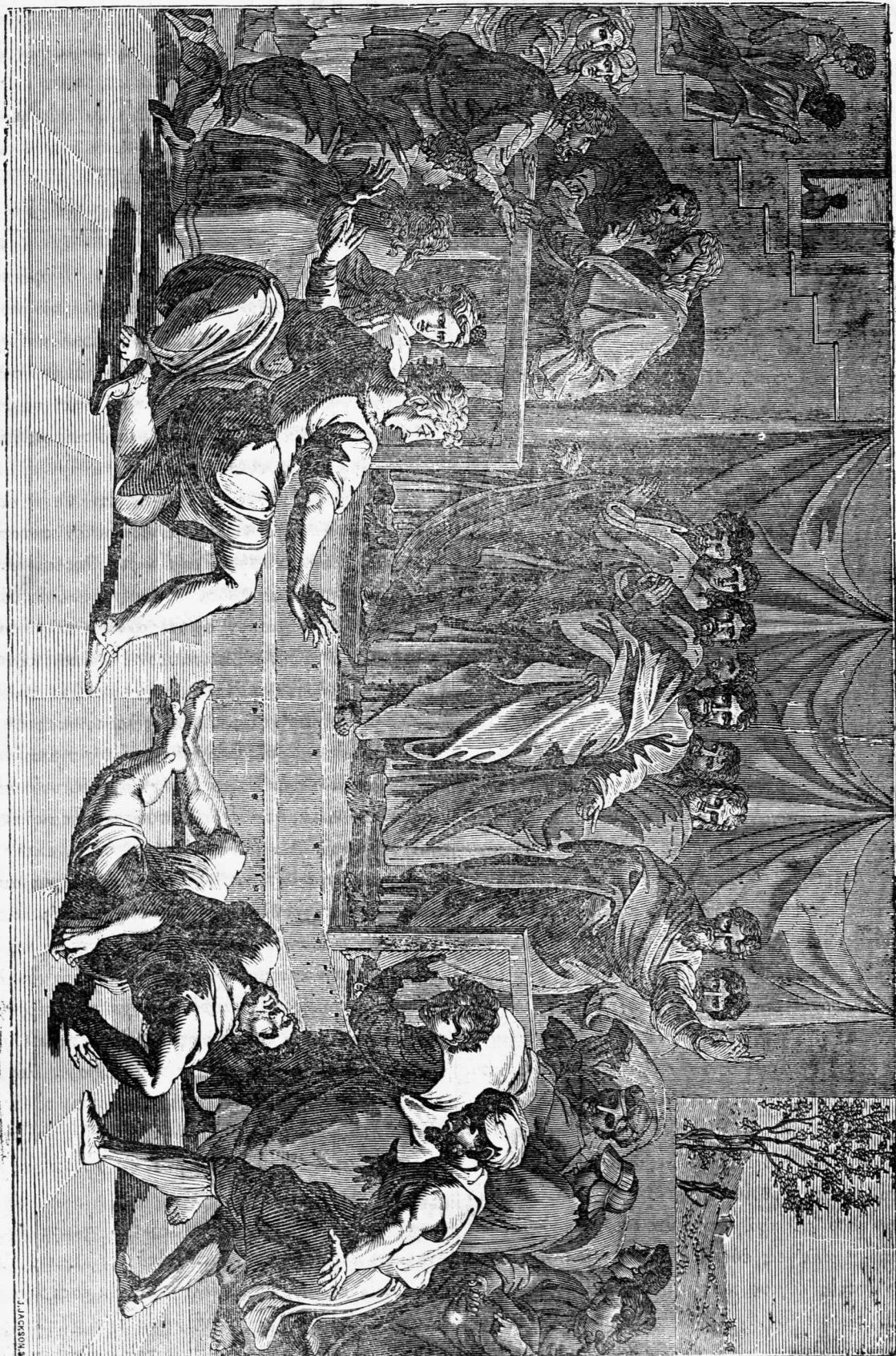
Οἱ Χριστιανοὶ ἡσαν ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων ιερὰ ἀδελφότης. Ἡ ἀγάπη, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ γλυκύτης τῶν τρόπων, ἡ ἀληθεία, αἱ ἀμοιβαῖαι οἰκονομίαι, ἡσαν τὰ ἔξαιρετα χαρακτηριστικὰ τοῦ Χριστιανοῦ· ἐγδεής τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων δὲν ἐφαίνετο οὐδεὶς μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ ὀκνηρός· διὰ ταῦτα ἡτο χάρις καὶ εὐλογία Κυρίου ἐπ' αὐτούς. Χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. (Πράξ. τῶν Ἀποστόλ. δ, 33). Πατέρες τῆς ἐν Ιερουσαλήμ ἀδελφότητος ἡσαν οἱ Ἀπόστολοι· καὶ οσοι ἐκ τῶν ἀδελφῶν εἶχον ἀγροὺς ἢ οἰκίας, πωλοῦντες αὐτὰ ἔφερον τὰς τιμὰς, καὶ ἔθετον εἰς τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων· καὶ ἐκ τοῦ ταμείου τῆς ἀδελφότητος ἐδίδετο εἰς ἕκαστον τὸ χρειῶδες· οσοι γάρ κτίσορες γωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχοι, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῷ πιπρασκημέρῳ, καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῷ Ἀποστόλῳ· διειδίδετο δὲ ἕκαστῳ καθότι ἀρτικαὶ εἰχειν (αὐτόθι).

Ἀγανίας δέ τις πωλήσας τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, ἐκράτησε μέρος ἐκ τῆς τιμῆς, καὶ φέρων τὸ ὑπόλοιπον πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, ἐψεύσθη κρύψας τὴν ἀληθείαν. Συνένοχος δὲ τοῦ ψεύδους ἡτο καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Σαπφείρα. Τότε ὁ Πέτρος λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἀνανία, διατί ἐγέμισεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ὅστε νὰ ψευδῇς εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἀγιον, καὶ νὰ κρατήσῃς ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ ἀγροῦ; Ἐνῷ ἐμενεν ἀπώλητος, δὲν ἡτο ἴδιακός σου; καὶ ἀφοῦ ἐπωλήθη, δὲν ἡτο εἰς τὴν ἔξουσίαν σου; διατί ἔβαλες εἰς τὴν καρδίαν σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; δὲν ἐψεύσθης εἰς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἐνῷ ἤκουεν ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, ἐπεσε καὶ ἔξεψύχησε (αὐτόθι, κεφ. ἑ. 3, 4, 5). Μετά δὲ τρεῖς ὥρας περίπου, εἰτελθοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ψευσθεῖσα κα-

θώς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἔλαβε τὴν αὐτὴν θείαν ποινήν. Οἱ Θεοὶ εἶναι δίκαιοις, καὶ ἡ ποινὴ λοιπὸν ἡτο δικαία· καὶ τὸ μέγεθος τῆς ποινῆς δεικνύει τὸ μέγεθος τοῦ ψεύδους. Διὰ νὰ γνωρίσωμεν δὲ ἔτι σαφέστερον πόσον μέγα τωράντι αἱμάρτημα εἶναι τὸ ψεῦδος, ἀς θεωρήσωμεν αὐτὸν καὶ καθ' ἑαυτὸν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ,

Τὸ ψεῦδος εἶναι ἐναντίον εἰς τὸν Θεόν· διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθεία· ὁ ψευδόμενος λοιπὸν καταφρονεῖ τὸν Θεόν· καὶ καταφρονεῖ αὐτὸν διττῶς, καὶ ὡς ἀληθείαν καὶ ὡς καρδιογνώστην· ἐνδέχεται δὲ ψευδόμενος νὰ ἀπατήσῃ ἀνθρώπον· ἀλλὰ τὸν Θεόν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπατήσῃ; Καταφρονεῖ λοιπὸν τὸν Θεόν τὸν καρδιογνώστην πάντων, τὸν ἐτάξιον τα καρδίας καὶ νεφρούς. Δικαίως λοιπὸν παρεδειγμάτισεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς αὐτοῦ προσφορᾶς ταύτης τιμωρίας τὸν Ἀνανίαν καὶ τὴν Σαπφείραν, διότι ἐψεύσθησαν εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἡσαν λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐτιμωρήθησαν, διότι ἐκράτησαν μέρος τῶν χρημάτων. Οἱ ἀγρὸς ἡτο κτῆμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως χρήματα ἡσαν ὅμοίως αὐτῶν· ὅμην ἡδύναντο ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐθύνης νὰ μὴ ἀποφασίσωσι τὴν προσφορὰν, νὰ μὴ πωλήσωσι τὸν ἀγρὸν αὐτῶν, ἢ πωλήσαντες αὐτὸν, νὰ μὴ προσφέρωσι τὰ χρήματα, ἢ νὰ κρατήσωσι φανερά, ὡς κύριοι, μέρος αὐτῶν· νὰ κρύψωσιν ὅμως τὴν ἀληθείαν, λέγοντες εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ὅτι τόσον ἐπώλησαν τὸν ἀγρὸν, τοῦτο ἡτο ψεῦδος πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν καὶ καταφρόνησις· οὐκ ἐψεύσω, λέγει, ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ.

Τὸ ψεῦδος εἶναι καθ' ἑαυτὸν μέγα αἱμάρτημα, ὡς ἐναντίον εἰς τὸν Θεόν· « πᾶν ψεῦδος, λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης, ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι » (ἀ. ἐπιστολ. δ, 21)· ἀλλὰ τὸ μὴ ὄγκον ἐκ τῆς ἀληθείας, εἶναι ἐκ τοῦ διαβόλου, εἰς τὸν ὄπιον ἀληθείαν δὲν ὑ-

πάρχει: «οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ» (Ιωάν. ἡ. 44). Παριστάνων καὶ ὁ Σολομὼν τὸ αἰσχος καὶ τὴν μιαρότητα τοῦ ψεύδους, λέγει, «Βδέλυγμα Κυρίῳ χείλη ψευδῆ ν (ιδ', 22).

Τὸ μέγεθος τοῦ ἀμάρτηματος τούτου δεικνύεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου. 'Ο Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ καὶ ὅμοιώσιν· τοσοῦτον ἔντιμον καὶ θεῖον κτίσμα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, δοὺς εἰς αὐτὴν τῆς λογικότητος καὶ τῆς ἀγιότητος τὴν δύναμιν καὶ χάριν! 'Ατιμάζει λοιπὸν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ὁ ψεύστης, καὶ κατασταίνει ἑαυτὸν τρόπον τινὰ εἰκόνα τοῦ διαβόλου.

Τὸ ψεῦδος εἶναι φύσει ἐναντίον καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν· τοῦτο συμπεραίνεται· καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων· γίνεται δὲ φανερὸν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς παρατηρήσεως· παρατηρησον τὰ παιδία· ὅτι κάμωσι, καὶ ὅτι εἴπωσιν, δμολογοῦσι τοῦτο εἰλικρινῶς. 'Αφοῦ δὲ ἐκ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀθώας δμολογίας τῆς πρᾶξεως τιμωρηθῶσιν, ἐὰν η πρᾶξις ἦναι κακή, τότε ἀρχίζουσι νὰ ψεύδωνται, διὰ νὰ ἀποφύγωσι τὴν τιμωρίαν. 'Αλλὰ καὶ ἐνῷ ψεύδονται, ἐρυθρίωσι, συστέλλονται, λαλοῦσι μετὰ στενοχωρίας καὶ διακεκομμένα. Τί ἄλλο μαρτυροῦσι ταῦτα, εἰμὴ ὅτι τὸ ψεῦδος εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον παρὰ φύσιν; Τί ἄλλο, εἰ μὴ ὅτι εἶναι διαφθορὰ τῆς ἐμφύτου εἰς αὐτὸν εἰλικρινείας καὶ ἀθώότητος; Διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται μεγίστη προσοχὴ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων, διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς διαφθορᾶς ταῦτης.

Τοιοῦτον ὃν τὸ ψεῦδος καθ' ἑαυτὸν, καθίσταται μᾶλλον η ἥττον μεγαλήτερον ἀμάρτημα κατὰ τὰς περιστάσεις, κατὰ τὰ πρόσωπα, καὶ κατὰ τὰ κινοῦντα εἰς τὸ ψεύδεσθαι αἵτια. 'Οσον ὑψηλότερος εἶναι δ χαρακτὴρ τοῦ ψευδομένου, εἴτε ἐκκλησιαστικὸς, εἴτε πολιτικὸς, τόσον τὸ ἀμάρτημα τοῦ ψεύδους λογίζεται μεγαλήτερον· καὶ ὅσον δμοίως ὑψηλότερος εἶναι δ χαρακτὴρ τοῦ πρὸς ὅντις ψεύδεται, τόσον τὸ ἀμάρτημα τοῦ ψεύδους καθίσταται μεγαλήτερον. Καὶ τὰ αἵτια ὡσαύτως προσθέτουσιν εἰς τὸ ἀμάρτημα τοῦ ψεύδους βάρος ἀνάλογον· δ ψεύδομενος ἐπὶ σκοπῷ νὰ βλάψῃ καὶ νὰ ζημιώσῃ, ἀμαρτάνει μεγάλως, καὶ τοσοῦτον μειζόνως, ὅσον η μελετωμένη, η πραγματικῶς γινομένη βλάβη καὶ ζημία εἶναι μεγαλητέρα.

'Ἐὰν θεωρήσωμεν τὸ ψεῦδος καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ, ἐν τοῖς συναλλαγμασιν, ὥ! πόσον μιαρὸν καὶ ὀλέθριον παριστάνεται καὶ ἐνταῦθα! Ηὕτα η ἀνθρωπίνη κοινωνία εἶναι συνάλλαγμα· γεωργοὶ, ἔμποροι, ναῦται, τεχνῖται, πάντες ἔξαρτινται ἀπ' ἀλλήλων διὰ συναλλαγμάτων, ἀλλ' η συντηρητικὴ δύναμις· τῶν συναλλαγμάτων, ταύτὸν εἰπεῖν τῇ κοινωνίᾳ, εἶναι η πίστις· ἐπὶ ταύτη τῇ βάσει δικαιεῖσθαι δικαιοίων δικαιεῖσθαι· ἐπὶ τῇ βάσει ταύτη δικαιούσθαι δικαιούσθαι· ἐπὶ τῇ βάσει ταύτη γίνονται αἱ συντροφίαι· σήκωσον τὴν πίστιν, τὰ πάντα εὔθυς διαλύονται· κοινωνία δὲν ὑπάρχει πλέον· οἱ ἄνθρωποι καθίστανται τόσα πονηρά καὶ ἐπίβολα ζῶν πρὸς ἄλληλα· ποῖαι κοινωνίαι εὑτυχοῦσι καὶ εἰς πλοῦτον ἢ εἰς πᾶν ἀγαθὸν; ποῦ κυκλοφοροῦσι τὰ χρήματα ἑτοίμως, καὶ ζωογονοῦσι πάντα τὰ μέλη τοῦ κοινωνικοῦ σώματος; ὅπου εἶναι πίστις. Διὰ τῆς πίστεως ταύτης συνδέονται πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, καὶ συνιστῶσι μίαν παγκόσμιαν κοινωνίαν. 'Η εὐτυχία πάσης κοινωνίας συμμετερεῖται μὲ τὴν πίστιν· ὅπου η πίστις εἶναι κοινοτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα, ἐκεῖ καὶ η εὐτυχία εἶναι μεγαλητέρα· καὶ τὸ ἀνάπταλιν. 'Αλλὰ τί ἄλλο εἶναι η πίστις αὗτη, εἰμὴ ἀλήθεια; ἔχω πίστιν πρός τινα, τί ἄλλο εἶναι, εἰμὴ ὅτι ἔχω πεποιθησιν καὶ ἥθικὴν θεταιότητα, ὅτι εἶναι ἀληθῆς εἰς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ, εἰς τὰς συμφωνίας, εἰς τοὺς λόγους, καὶ δὲν μὲ ἀπατᾷ διὰ τοῦ ψεύδους, οὐδὲ θέλει μὲ ἀπατήσει; 'Η ἀλήθεια λοιπὸν γεννᾷ τὴν πίστιν· τὸ ψεῦδος ἐξ ἐναντίας γεννᾷ τὴν ἀπιστίαν.

'Ἄς παρατηρήσωμεν ἔτι καὶ τοῦτο· ποῦ συμβαίνουσι συχνότεραι δίκαιαι, καὶ ἕριδες καὶ λογομαχίαι; ὅπου τὸ ψεῦδος ἐπιπολάζει· διότι η ἀπάτη, η ἀθέτησις τῶν ὑποσχέσεων, η παράβασις τῶν συμφωνιῶν, η ἀδικία, η δολιότης, η ὑπόκρισις, πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, τί ἄλλο εἶναι, εἰμὴ ψεῦδος;

Πόσον ὑπερθαύμαστος εἶναι η σοφία καὶ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ! Ωσα ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι συντηρητικὰ καὶ παρακτικὰ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ. 'Αλλὰ δὲν ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν οὐδεμίαν ἀνάγκην· ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον εἰς τὸ κρίνειν καὶ ἐκλέγειν. «'Αφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβούλιον αὐτοῦ (Σειράχ ΙΕ'. 14)· διότι ἐκαμεν αὐτὸν ὑπεύθυνον εἰς τὴν χρῆσιν τῶν δομέντων αὐτῷ χαρισμάτων, καὶ κατὰ τὴν

χρῆσιν ταύτην δικαίως ἀμείβεται, η κολάζεται καὶ ἐν τῷ γῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἔκτρέπεται πολλάκις ἀπὸ τοῦ θείου σκοποῦ διὰ τὴν κακὴν ἐκλογὴν, καὶ καθιστᾶ ἑαυτὸν καὶ ἐνταῦθα δυστυχῆ, καὶ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀποδημίαν ἔνοχον καταδίκης αἰώνιου. Ποίαν εὐτυχίαν ἀπολαμβάνει ὁ φεύστης; ἐσωτερικῶς ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἀντιφάσκων αὐτὸς ἑαυτῷ· καὶ οὕτως ἀτιμάζων ἑαυτὸν, ἀτιμάζεται καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων· στερεῖται τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ ὑπολήψεως· ἡ τοιαύτη δὲ στέρησις εἶναι πραγματικὴ ζημία εἰς αὐτόν.

Οἱ φευδομάρτυρες καὶ οἱ ἐπίορκοι τιμωροῦνται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν νόμων διότι ζητοῦσι νὰ ἀπατήσωσι τοὺς λειτουργοὺς τῶν νόμων, καὶ διὰ τὸ φεῦδος αὐτῶν κινδυνεύει ὁ μὲν ἀθώος πολίτης νὰ καταδικασθῇ, δὲ ἐνοχος νὰ ἀθωωθῇ. Πᾶν φεῦδος ὅμως γινόμενον ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ ζημίᾳ τοῦ πλησίου, εἴτε χρηματικῇ εἴτε ηθικῇ, εἶναι ἀξιον τιμωρίας· ἀλλὰ δὲν δύνανται οἱ νομοθέται νὰ ἔκτείνωσι τὴν δύναμιν τοῦ νόμου εἰς πᾶν εἶδος φεύδους· ἐνταῦθα ἡ κοινὴ ὑπόληψις καὶ κρίσις ἀναπληροῦσιν, ὅσον εἶναι δυνατὸν, τὴν ἔλλειψιν ταύτην, ἡ δὲ τελεία καὶ ἀλάνθαστος κρίσις εἶναι τοῦ τελείου καὶ ἀλανθάστου Κριτοῦ.

Τὸ φεῦδος λοιπὸν εἶναι ἐναντίον εἰς τὸν Θεὸν, ὅθεν καὶ μέγιστον ὀμάρτημα· ἐναντίον εἰς τὰ δοθέντα τῷ ἄνθρωπῳ θεῖα χαρίσματα, ὅθεν καὶ αἰσχιστον καὶ ἀτιμότατον· ἐναντίον εἰς τὴν δοσφάλειαν καὶ εὐημερίαν τῆς κοινωνίας· ἐναντίον τέλος πάντων εἰς τὴν αἰώνιον ἀποκατάστασιν τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ θητοῦ τούτου σώματος ἔξοδον.

Εἶναι φρικῶδες πῶς εὐρίσκονται ἄνθρωποι, οἵτινες ἀποφασίζουσι νὰ ἥναι τῆς μερίδος τῆς ἀντιθείας, τοῦ αἰσχούς, τῆς ἀτιμίας, τῆς μερίδος τοῦ διαβόλου!

ΤΑ ΚΑΘ' ΗΡΑΚΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΠΟΜΠΗΙΑΝ.

A.

Αν κατὰ τοὺς περὶ Χριστὸν χρόνους ἡ Ρώμη ἦν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἡ βασιλίς, καὶ ἡ μεγαλοπρεπεστάτη τῶν τότε πόλεων, ἀλλ᾽ ὃ ἐν αὐτῇ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ συναγελάσμὸς, ἡ συσσώρευσις τῶν ὑψηλῶν, στενοχώρων καὶ σκοτεινῶν οἰκιῶν, ὁ θόρυβος καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ τῶν τοιούτων μεγαλοπόλεων

ἀτοπα, καθίστων τὴν ἐν αὐτῇ διαμονὴν ὀχληρὰν διὰ τοὺς εὐπόρους. Ἐπίσης δὲ καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς, κατὰ μέγα μέρος κατακλυόμενα ὑπὸ τῶν Ποθίων ἑλῶν, ἵσαν νοσερὰ, ἀτερπῆ καὶ μονότονα. Διὰ τοῦτο οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ πλούσιοι τῶν Ρωμαίων, δσάκις ἡ φιλοδοξία ἡ συμφέροντα ἀλλὰ δὲν τοὺς ἐδέσμευον εἰς τὴν καθέδραν τῶν Αὐτοκρατόρων, κατέφευγον, ὅπως ἀναπνεύσωσιν ἀέρα καθαρὸν καὶ ἀπολαύσωσι τῆς φύσεως τὰ καλὰ, εἰς τὴν εὔχαριν Καμπανίαν, ὅπου εἶχον λαμπροτάτας ἐπαύλεις, ἡ κατώκουν τὰς ὠραίας ἐκείνης πόλεις εἰς Ἑλληνικὸν ῥυθμὸν ἐμπρεπούσας ἢ δὲν Ἐλληνικῶν καλλιτεχνημάτων καθωραΐσμένας· ἐκεῖ εὑρισκον μαγευτεῖκας παραλίας ἐνοπτριζομένας εἰς γλαυκὴν θάλασσαν, ἐκεῖ δρίζοντα αἰώνιας αἴθριον, καὶ δροσερὰ ἀλση καὶ ἀμπελῶνας· καὶ ἐκεῖ ἀπεκδύμενοι τὸν δημόσιον ἄνθρωπον, καὶ ἀπελαύνοντες τὰς φιλοδόξους μερίμνας, παρεδίδοντο εἰς τὴν θήραν, τὴν ἀλείαν καὶ τὴν θυμηδῆ ἐκείνην ἀδράνειαν, ἥτις εἶναι τοῦ Ἰταλικοῦ κλίματος ἡ τερπνοτάτη ἀπόρροια.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ κίνδυνος ἐπεκρέματο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ Δημοκλέους τὸ ἔιρος· ἀλλ᾽ εἰς τίνος κεφαλὴν δὲν ἐπικρέμαται καθ' ήμέραν διάνατος ἀπειλῶν! ὡς τὸν λησμονοῦμεν διὰ τὴν ἔξιν, οὕτως ἐλησμόνουν καὶ ἐκεῖνοι τὸν ἐπικείμενον κρατῆρα τοῦ Βεσουβίου. Ὑπὸ τὴν ἀρκτικὴν αὐτοῦ πώρειαν εἰς ἔφορον πεδιάδα ἡ μικρὰ μὲν, ἀλλ᾽ ὕραιοτάτη πόλις τοῦ Ἡρακλείου· πλησίον δὲ αὐτῆς ἡ παραλία Ρητήνα· καὶ ὅπισθεν τοῦ ὅρους, εἰς τὸν τοῦ κόλπου μυχὸν τὸ Πομπεῖον, ἡ ἡ Πομπηϊά, περὶ ἣς ἔγραψεν δι Κικέρων· Herculanum et Pompejanum valde me delectant, πόλις ἐκ τῶν καλλίστων τῆς ἀκτῆς ταύτης, καὶ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν κατοίκων της, καὶ διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ποικιλίαν τῶν οἰκοδομημάτων της, καὶ διὰ τὸν τεχνικὸν κόσμον, ὅστις τὴν καθωράζει, δυναμένη νὰ κληηῇ ἐπίτομος Ρώμη, ἐπικειμένη εἰς τοῦ κόλπου τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριον, ἐκοιμῶντο φαιδροὶ καὶ ἀμέριμνοι εἰς τοῦ ἡφαιστείου αὐτοῦ τὰς ἀγκάλας. Ἄλλ᾽ ἐπίσης ἀληθὲς εἶναι, διε αἱ θάλλουσαι αῦται κατοικίαι τῆς τέρψεως ἡψήφουν τὴν γειτνίασιν τοῦ ἀνισχύρου ἔχθρου των, ἢ ὡς οἰκοδομικὴν ὑλὴν ἐλάμβανον τὴν λάθαν, τὸν μάρτυρα τοῦτον τῶν ἐκρήξεων. Διότι τὸ Βεσουβίον